

Задорожна Анна Володимирівна, здобувач освіти факультету

Міжнародних відносин і журналістики

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

Науковий керівник: Яресько Катерина Вікторівна, завідувачка кафедри

Управління соціальними комунікаціями, кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

ОБРАЗ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ЙОГО ОСНОВНІ СКЛАДОВІ

Засоби масової інформації здійснюють потужний вплив на усі сфери життя суспільства, особливо на політичну сферу. Від того, як медіа висвітлять те чи інше питання часто залежить його сприйняття громадськістю. Вкрай важливим є висвітлення діяльності Збройних Сил України, адже від висвітлення цього питання в медіапросторі залежить сприйняття громадянами образу української армії.

Події 2014 року на території України, а саме Євромайдан, анексія Криму та російське вторгнення на Сході України лише підтвердили актуальність проблеми формування образу Збройних Сил України в суспільстві. Значну роль відіграє також формування цілісного образу українського військового, адже саме від уявлення про нього залежить велика кількість чинників, які впливають на загальний стан Збройних Сил. Це стосується питань мотивації військових та вступу до лав армії молоді, підтримка суспільства та навіть світової спільноти. Саме тому вкрай важливо проаналізувати основні складові образу українського військового, оскільки це надає можливість звернути увагу на найбільш значущі аспекти формування образу армії, що може значно вплинути на сприйняття війни в цілому.

Вперше поняття «образ» розглядалося ще античними філософами, які неоднозначно трактували це поняття: одні – як зовнішній вигляд, обриси предмета, інші – як копію об'єкта реального світу. Пізніше, в класичній німецькій філософії, образ визначали як основну форму пізнання, освоєння та відображення дійсності [6]. Таке визначення образу є актуальним і сьогодні. Термін «образ» є дуже багатограним, а тому кожен науковець тлумачить його по-різному. «Образ», за визначенням Глазюк Л.М., це суб'єктивна духовно-психічна реальність, що виникає у внутрішньому світі людини, в акті сприйняття нею будь-якої реальності у процесі контакту із зовнішнім світом - у першу чергу, хоча існують, природно, образи фантазії, уяви, сновидінь, галюцинацій і т.п., що відображають якісь суб'єктивні (внутрішні) реальності [3]. Гальперін І.Р. у своєму визначенні підкреслював роль сприйняття в створенні образів, пояснюючи образ як таке використання мовних засобів, при якому стає можливим чуттєве сприйняття абстрактних понять [2].

Кожне з визначень науковців має певні особливості, однак поняття «образ» можна узагальнено схарактеризувати як суб'єктивне сприйняття особою чи групою осіб певний предмет, виходячи з його якостей. З цього виходить, що образ є сукупністю уявлень про певне явище, яке надалі здебільшого і визначає ставлення до цього явища.

Необхідність формування образу українського військового стала важливою темою в інформаційному просторі з початку бойових дій на сході України у 2014 році, коли російські ЗМІ почали активно поширювати фейкові повідомлення з метою підриву довіри до української армії. Регулярно розповсюджувались новини, де розповідалось про злочини українських військових, які не відповідали дійсності. Одним з найефективніших способів протидії спробам російським ЗМІ, які з усіх сил намагалися осквернити українську армію, було сформувати образ українського військового, який би заперечував усі негативні меседжі.

Проаналізуємо складові образу українського військового, що відіграють найбільш значущу роль у сприйнятті образу для громадськості.

Одним з найбільш важливих зовнішніх атрибутів українського військового є форма. Саме завдяки їй завжди можна відокремити військовослужбовця від цивільного населення. Усі елементи військової форми мають схожий вигляд, що робиться для ідентифікації військових, однак кожна країна під час розробки форми також додає власні особливості, які допомагають відрізнити військового свої країни від країни-противника. Стандартна українська військова форма має піксельний камуфляж та вироблена з тканини оливкового кольору, у той час, як, наприклад, форма російських солдатів має темніший відтінок зеленого, що значно допомагає в ідентифікації військових під час бойових дій. Нашивки з українською символікою також є важливою складовою форми військових ЗСУ. Стандартними нашивками є зображення українського прапора, тризубу або ж гербу Збройних Сил України. На початку повномасштабної війни поширення також набули жовті стрічки на плечах військових як атрибути ідентифікації, оскільки це найпростіше, що можна було застосовувати в екстремальних умовах.

Важливим елементом ідентифікації, який водночас слугує й одним з головних елементів образу українського військового, є державна мова. Відповідно до українського законодавства, а саме статті 10 Конституції України, державною мовою в Україні є українська [5]. Згідно з законом про Збройні Сили України, мовою збройних сил є державна мова [4]. З цього випливає, що кожен український військовий зобов'язаний розуміти та спілкуватися українською мовою. Питання використання української мови військовими набуло особливого значення на початку повномасштабного вторгнення, і сьогодні зберігає актуальність у зоні бойових дій, адже для цивільного населення мова є ідентифікатором приналежності військового до сторони конфлікту. Існують непоодинокі випадки, коли звернення військовослужбовця українською мовою врятувало життя мирному населенню, яке переховувалось від ворожих обстрілів. З початку повномасштабного вторгнення ще одним елементом образу українського військового стало використання слова «паляниця», завдяки якому можна було перевірити приналежність бійця до української армії.

Образ українського військового охоплює риси характеру, які об'єднують більшість людей, які належать до однієї групи, а саме до Збройних Сил України.

Будь-який український військовий уявляється патріотом своєї країни, адже готовий встати на захист Батьківщини навіть ризикуючи своїм життям. Українські військові проявляють відданість своїй країні та її народу. Вони пишаються своїм походженням та культурою, борються за захист національних інтересів України, а тому невіддільною складовою образу українського військового є патріотизм.

Образ українського військового неодмінно містить в собі таку характерну рису як порядність, під якою мається на увазі дотримання усіх нормативно-правових актів, законів України, постанов, розпоряджень від Міністерства оборони, Кабінету міністрів, міжнародних стандартів ведення бойових дій, а також розпоряджень командування на місцях.

Український військовослужбовець також уособлюється з професійністю, оскільки армія постійно модернізується: використовується озброєння нового типу, військові регулярно проходять навчання закордоном, вводяться стандарти НАТО з підготовки військових й тактик ведення бойових дій. Комплекс дій, спрямованих на удосконалення армії потужно впливає на сприйняття громадськістю образу військового, тому що в громадській думці закріплюється установка про професіоналізм та високий рівень дисципліни Збройних Сил України.

Незламність також є важливим елементом, який характеризує образ військового ЗСУ. Цю рису характеру українці регулярно проявляють протягом усієї історії, особливо з 2014 року, коли воїнам постійно доводилось протистояти більш підготовленій армії [1]. У цей час з'являються «кіборги» - захисники Донецького аеропорту, які тримали оборону 242 дні. Повномасштабне вторгнення російських військ на територію України також закріпило незламність як характеристику українського військового. Прикладами міцності став полк «Азов», який вів оборону металургійного комбінату «Азовсталь», що у Маріуполі, захисники острова Зміїний та «Привид Києва», що для українців став символом боротьби з ворогом.

Образ українського військового є складним та багатограним явищем, що формується внаслідок взаємодії різноманітних факторів, таких як історія, культура, соціально-політичне середовище та інші. Основні складові образу військового включають не лише професійні якості та навички, а й моральні, етичні та культурні цінності, які визначають поведінку та сприйняття українського військового як громадянина та представника своєї професійної групи.

Список використаних джерел:

1. Битва за Донецький аеропорт [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://armyinform.com.ua/2022/01/20/bytva-za-doneczkyj-aeroport-hronika-podvygu-czyfry-fakty-znachennya-ta-uroky/>.
2. Гальперін І. Р. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження / І. Р. Гальперін. – 1981. – С. 152–154.
3. Глазнюк Л. М. Основні категорії естетики [Електронний ресурс] / Л. М. Глазнюк – Режим доступу до ресурсу: <https://textbook.com.ua/etika-ta-estetika/1473446659/s-3>.
4. Закон України: Про Збройні Сили України // відомство Верховної Ради України. Київ: Міністерство Юстиції України, 1992. 2 с.
5. Конституція України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141 // відомство Верховної Ради. Київ: Міністерство Юстиції України, 1996. 4 с.
6. Шмиголь М. Ф. Основи філософії / М. Ф. Шмиголь. – Київ: "Центр учбової літератури", 2018. – 410 с.